Před vydáním Zákona (pod Chorébem)

Původ materiálu
Tomáš Pavelka
Pořadí v lekci
27

Exodus 19-20, 18-26

Příběh je možná pro děti srozumitelnější jak je napsán, než kdyby se vykládal. (Je tam třeba zakázané území, kam nikdo nesmí, jako v pohádkách. Z hory se kouří, ukazují se blesky atd., to možná osloví děti dosatetčně.) Přesto se pokusíme o výklad, který zřejmě ale bude pro dětské pochopení trochu náročný:

Postřehy pro učitelku

- **Třetího měsíce** ve třetí den, měsíc, rok se obvykle v Písmu dějí rozhodující události, dochází k rozuzlení. Izraeli byl vyšel z egyptského zajetí na poušť, aby se mu po tělesném osvobození dostalo hlubšího, duchovního osvobození -- osvobození od hříchu, od sebe samého. To osvobození přináší Zákon; už na jeho začátku Bůh říká: Vysvobodil jsem vás z Egypta. A jako by dodával: Dávám vám tento zákon, abyste i zůstali svobodní, svobodní od svých hříchů a vin, svobodní od lhaní sám sobě.

- **Vy sami jste viděli, co jsem učinil Egyptu.** Izraelci mají z těchto slov pochopit, že jejich vyvedení z Egypta není nějaký Mojžíšův pokus najít někde v poušti Boha nebo pokus zlepšit životní situaci Izraelců, u kterého není předem jasné, zda vyjde nebo ne. Takovým způsobem jedná člověk: Snaží se o něco, ale předem nezná výsledek. Podle toho, jak Izraelci Mojžíše neustále kritizují, chápou však jeho počínání zřejmě právě takto. Vyvedení z Egypta není ani nějaký Boží experiment, jako by byl Bůh výzkumník v bílém plášti někde v laboratoři a se zaujetím sledoval, co budou Izraelci v terárii před ním na stole dělat. Bůh byl schopen zcela vyřídit Egypt a zároveň provést Izraelce všemi nebezpečími, "Nesl jsem vás na orlích křídlech a přivedl vás k sobě." Vyvolení Izraele je Boží osobní, zaujatá volba. Izraelci mají vědět, že Bůh si vybral právě je osobně. Boží vztah k Izraeli je osobní. Museli to být právě oni a žádný jiný národ. Stejně tak jako si muž vybírá zcela určitou ženu, do které se zamiloval a o ostatní nejeví zájem. To je pro

Izraelce velké povzbuzení. Nejsou pro Boha nějakými anonymními lidmi, nějakými čísly, jako je obyčejný člověk pro úřad nebo pro obchodníka. Je to osobní. A Bůh má také konec všeho pevně v rukou. Dovedl porazit Egypt, dovedl Izraelce dovést až sem, skrz moře, skrz poušť, kde nebyla voda ani jídlo. Výsledek je dán a určen, nejde o experiment. Ani my svou cestu za spásou nemáme brát jako vyjde/nevyjde, buď skončím v pekle nebo v nebi, to se ještě uvidí.

- **Budete mi královstvím kněží** Není na Izraelcích, zda nabídku být jeho lidem kněží přijmou, Bůh je na to sám vybral. Mohli bychom se ptát, kde je život, když je takto nalajnováno. Ovšem vzpomeňme třeba na lyžování: I tam je dáno, že sjedeme z kopce dolů, i trasa je v podstatě dost úzce vymezená a přece nás baví. Nebo seskok padákem je jistě velmi mocný a živý zážitek a přesto parašutista nedělá prakticky nic, než že padá a výsledek je dán předem. Bůh nás povolává a vyvoluje k tomu, abychom se stali součástí jeho díla, abychom byli přitom a byli součástí toho, když pracuje.

- **Všechen lid odpověděl jednomyslně** -- vzpomeňme na tohle místo, až Izraelci zase budou reptat a přestupovat Boží příkazy. Ukazuje se nám tu nepevnost každého člověka, která postihuje i lid, který si sám Bůh vyvolil. Nenechme se tedy příliš zarmoutit nebo znechutit tím, když vidíme, jak lidé i v církvi nejsou schopni dostát svým slavnostním rozhodnutím. Pomysleme při to i na svou vlastní nepevnost. Písmo nám odhaluje, jaký člověk skutečně je, abychom si o něm nedělali iluze a posléze byli zklamáni.

- **přijdu k tobě v hustém oblaku** Opět, jde o to, že Mojžíš nehlásá lidu to, co si o Bohu pouze myslí, ale skutečná Boží slova. Bůh se takto lidu nezjevil na začátku, nejdříve byli odkázáni na pouhá Mojžíšova slova, byť potvrzovaná zázraky. To proto, aby se naučili věřit pouhému slovu. Jde o to, aby si zamilovali samotný obsah toho, co Bůh říká; abychom jej neposlouchali jen proto, že mluví z hrozného oblaku. Bůh nechce takovou poslušnost, jakou mají lidé, na které se míří pistolí -- pak poslechne téměř každý i když nechce. Bůh chce, abychom chtěli to samé, co on, protože máme stejné smýšlení. I děti neposlouchají rodiče jen kvůli trestům, ale proto, že je mají rádi. Přátelé spolu pracují ne ze strachu, ale protože jim jde o stejnou věc. Bůh nám chce dát nahlédnout do jeho myšlení, chce, abychom byli jako on. Zároveň, i rodiče, i přátelé musí dát někdy najevo, že věc myslí vážně -- to nyní dělá Bůh, zjevuje se Izraelcům za hrozivých znamení, aby potvrdil slovo, kterému mají Izraelci dávno věřit. Někdy potřebujeme praktickou ukázku toho, že věci, o kterých víme, že jsou rozumné, je opravdu rozumné tak dělat. Někdy potřebujeme postrčení, i když víme, co je správné.

- **musí zemřít; nedotkne se ho žádná ruka** Protože se na něj vstupem na horu přenese boží svatost. Svatost v Písmu znamená něco jako nedotknutelnost, "tabu", oddělenost. O několik veršů čteme "budete mi národem svatým", tzn. ode všech odděleným. Bůh je svatý, protože ho nemůže nic znečistit, nic přemluvit ke zlému, nic jej nedonutí lhát nebo změnit svoje rozhodnutí, nikdo jej nezastraší atd. Bůh je také dokonalý, nic k němu nejde přidat nebo mu něco odebrat. Když někdo vtrhne na tu horu, nemůže Bohu ubrat svatosti, nemůže Boha zmenšit. Nemůže to být tak, že by k Bohu "nasákla" lidská nedokonalost. Jediná možnost tedy je, že by takový člověk naopak "nasákl" svatostí. Když jde v pozdějších kapitolách Mojžíš od Boha, svítí mu tvář. Kdyby k Bohu pronikl nějaký člověk, roznášel by tu svatost dál, třeba jako se roznáší radiace, proto se ho nikdo nesmí dotknout.

- Ti lidé pod horou si však nemohou myslet, že jsou něco víc, že jsou lepší než ostatní jenom proto, že se "viděli s Bohem", jako někteří lidé se považují za něco lepšího, protože třeba mluvili s prezidentem. Na Boha se nejde dívat nezaujatě, jako na zajímavost, třeba jako když se člověk jede podívat na Niagarské vodopády. Poznání Boha bez poslušnosti je k ničemu. Když Boha poznáme, musí nás to také proměnit. O Bohu zřejmě jde něco poznat i bez poslušnosti. Tak některá náboženství říkají o Bohu dílčí věci, které jsou pravdivé. Třeba Mohamed poznal o Bohu, že je všemohoucí, jediný, že vše řídí. Ale tohoto pravého Boha a Jeho Syna neposlechl; nakonec tedy jeho poznání mělo horší výsledek, než kdyby nepoznal nic. Bůh se svým příkazem prostě brání tomu, aby se na něj lidé koukali na atrakci. Poznání Boha MUSÍ být spojeno s poslušností. Svatost nezískají Izraelci tím, že proniknou na horu, ale tím, že budou poslouchat přikázání. Pak je posvětí sám Bůh, jako Mojžíše.

- **Bůh ať s námi nemluví, abychom nezemřeli.** Bůh předtím vlastně řekl, že "až se dlouze zatroubí na roh, smějí na horu vystoupit". Izraelci však potom stejně nechtějí, i když je Mojžíš uklidňuje "Nebojte se! Bůh přišel proto, aby vás vyzkoušel". Velmi důležité místo! Lidé běžně žádají, aby k nim Bůh promluvil přímo. Ale jak se ukazuje, stejně to nikdo nedokáže snést. Je to trochu jako když si přejeme vylézt na velmi vysokou věž, ale když už jsme nahoru, popadne nás z té velké otevřené hloubky a větru kolem hrůza. V Písmu jsou lidé obvykle vyděšení, když spatří byť jen Božího posla. Učedníci jsou zděšení, když spatří vzkříšeného, i když by si býval asi každý přál znovu vidět ty, které jsme měli rádi a už zemřeli. Sami sebe se zeptejme, zda bychom si opravdu přáli, aby se teď hned před námi zjevil Ježíš v celé své slávě. I takové slunce máme rádi, ale nikdy se do něj nedíváme přímo. Boží velikost, velikost toho,který vládne životu i smrti, má v moci dobro

i zlo, je na člověka příliš. Kdybychom teď na místě spatřili Vzkříšeného Krista, co s takovým zážitkem budeme dělat zítra, až se vrátíme zase do práce a ke všedním věcem?

- Izraelci raději chtějí slyšet lidského prostředníka. Pravým prostředníkem mezi Bohem a člověkem, tj. pravým Bohem a pravým člověkem, je Ježíš Kristus. Ve skutečnosti je pro nás snesitelnější slyšet slovo Boží jeden od druhého, v kostele, na biblických, bavit se o Bohu s přáteli. Stále je to slovo od Boha a přitom ve všedním životě, na jaký jsme zvyklí.

- **Viděli jste, že jsem s vámi mluvil z nebe.** Lidé si vytvářejí obrazy Boha, aby si o něm udělali nějakou představu. Je to výraz hledání; jako když si při výpočtech píšeme míso neznáme prozatím x nebo y protože ještě nevíme, co je to za číslo. Ale Izraelci už Boha slyšeli. Bůh není schovaný, aby ho museli hledat a dělat vlastní pokusy, kreslit si vlastní představy, jak vypadá. Bůh je skryt a mluví přes lidské prostředníky, protože přímé setkání s ním není člověk schopen snést. Není to člověk, který hledá Boha -- ale Bůh hledá člověka, posílá k němu proroky a na konec svého Syna.

- **Uděláš mi oltář z hlíny** Z kamenů se pak nesmí otesávat. Takové oltáře slouží jen na okamžitou oběť, postupem času se zase docela rychle rozpadnou. Kdyby byl oltář pěkně stavěný, kdyby byl "na napevno", mohli by Izraelci uctívat oltář míst Boha, svou oběť považovat za důležitější než toho, komu se obětuje. Také my nesmíme zapomenout, že nejsou důležité naše skutky, naše oběti, ale jen Ten, pro koho to vše děláme.

- **Nebudeš vystupovat k mému oltáři po stupních** Pokud to tak jde říci, zde je malý vtip. Izraelci, podobně jako obyvatelé orientu dodnes, nosili jakési suknice, pod které je samozřejmě zespodu vidět. Tím vtipem se říká něco podobného jako u oltáře z hlíny: Nemysli si, že když obětuješ, si tím sám už taky napůl Bůh. Když obětuješ, "nevynášej" sám sebe nahoru po schodech. V tom, co děláš, buď pokorný.

Návrh výkladu

1. Bůh ujišťuje Izraelce, že to celé není nějaký Mojžíšův nápad, ale že On si vybral právě je a nikoho jiného, jako rodiče mají nade všechny rádi svoje děti. Bůh ubránil Izraelce proti Egypťanům, přestože byli silnější.

2. Bůh vysvobodil Izraelce od Egypťanů, teď je Zákonem osvobodí od ďábla a hříchu. Když totiž člověk udělá něco zlého, tak ho trápí svědomí, musí na to myslet, nedá mu to pokoj, jako nedali pokoj Egypťané Izraelcům. Kdo nedělá nic zlého, je svobodný.

(3. Bůh je svatý a to mu nikdo nevezme. Třeba jako tma nikdy nepřemůže svíčku nebo baterku. I ta největší tma nedokáže zhasnout světlo. Naopak, na co baterka posvítí, to je hned také světlé. Tak každý, kdo by šel na tu horu, roznášel byl všude Boží svatost. Ale ta patří jen Bohu.)

1. Na horu nikdo nesmí, protože Boha smí vidět jenom ten, kdo ho poslouchá. Znát Boha a neposlouchat ho nemá smysl. I ďábel ví, že je Bůh, ale neposlouchá ho.

2. Izraelci nejdřív chtějí vidět Boha, ale pak jsou vyděšení. Jako my, když nejdřív chceme třeba na vysokou věž, ale nahoře pak máme strach (jiné vhodné přirovnání). Vidět Boha je jako vidět tisíc sluncí najednou. Proto je lepší, když se o Bohu dozvídáme od lidí, kteří jsou stejní, jako my. Třeba jako tady v nedělce.

3. Izraelci mají dělat oltáře jen z hlíny nebo z kamenů, aby se pak nevytahovali, co pěkného pro Boha postavili. Pak by třeba bohatý měl hezčí oltář něž chudý, ale Bůh slyší stejně chudého i bohatého.

Kam dále
NŠ Louny
Cílová skupina
Školní
Katechetické cykly
NŠ Louny
Biblický odkaz (kat)
Exodus 19
Exodus 20,18–26